

Кримський інститут
стратегічних досліджень

Звіт **організації**

за 2024–2025 роки

НАША КОМАНДА

Ельміра Абляїмова-Чийгоз
проект-менеджерка Кримського інституту стратегічних досліджень (КІСД)

Ольга Шмиглик
асистент проект-менеджера Кримського інституту стратегічних досліджень (КІСД)

Денис Яшний
к.і.н., провідний науковий співробітник Національного заповідника "Києво-Печерська лавра"

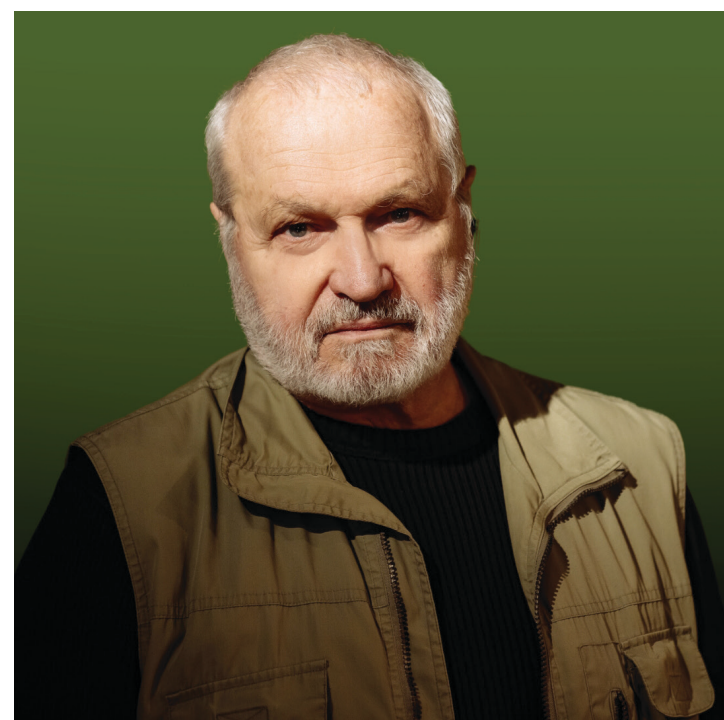
Дмитро Коваль
юрист з міжнародного права,
к.ю.н., юридичний директор Truth Hounds

Катерина Бусол
к.ю.н., старша викладачка
Національного університету
"Києво-Могилянська академія"

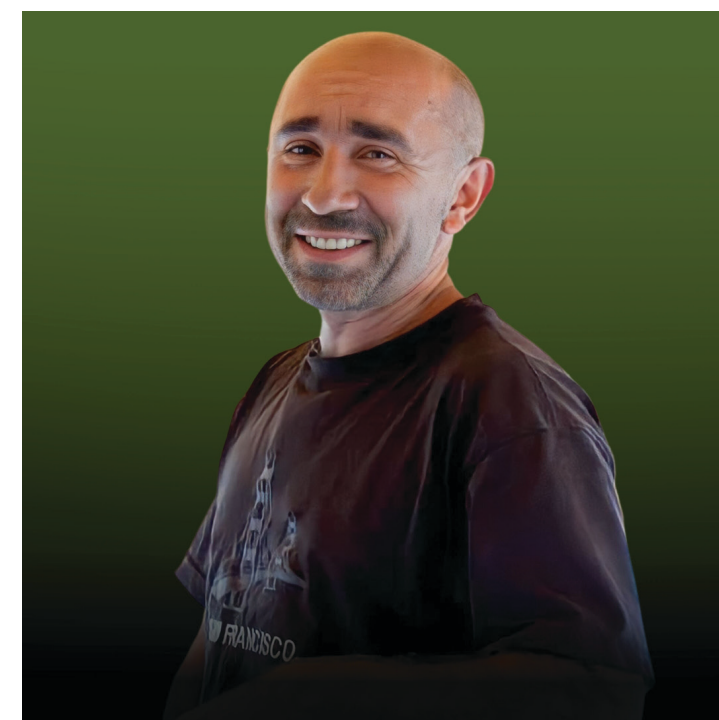
Ярослава Савченко
юристка з міжнародного права,
експертка з питань культури ГО "Фонд підтримки фундаментальних досліджень"

Олександр Симоненко
д.і.н., провідний науковий співробітник
Інституту археології НАН України

Сергій Теліженко
к.і.н., учений секретар
Інституту археології НАН України

Олег Тубольцев
археолог, науковий співробітник
Національного заповідника Хортиця

Олександр Філіпов
керівник "Східноукраїнського товариства охорони історії та культури"

НАША КОМАНДА

Ольга Яшна
к.і.н., старший науковий співробітник,
Національний заповідник «Києво-Печерська
лавра»

Юрій Бровендер
д.і.н., професор, Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля (м. Київ)

Роман Литвиненко
д.і.н., професор,
Донецький національний університет

Денис Сікоза
заступник начальника Обласної інспекції
по охороні пам'яток історії та культури
Херсонської обласної державної адміністрації

Анастасія Клименко
фінансовий менеджер

Надія Басенко
коректор

Олександра Іванова
менеджерка з комунікації

Альона Петрікей
менеджерка з комунікації

1 Моніторинг порушень міжнародного гуманітарного права у сфері захисту культурної спадщини, вчинених Російською Федерацією на тимчасово окупованих територіях України

У 2024–2025 роках Моніторингова група КІСД продовжувала документувати порушення, скоєні військовими РФ або створеними ними окупаційними структурами на тимчасово окупованих територіях України (АР Крим, більша частина Луганської області, окремі райони Херсонської, Запорізької та Донецької областей).

Характер порушень міжнародного гуманітарного права:

- Обстріли культурних інституцій;
- Пошкодження культурних цінностей та об'єктів спадщини;
- Знищення культурної спадщини;
- Використання культурних об'єктів у воєнних цілях;
- Незаконні археологічні розкопки;
- Незаконне вилучення артефактів;
- Привласнення культурних цінностей;
- Ідеологічна експлуатація музеїв у рамках просування «руського миру»;
- Переміщення культурних цінностей до РФ.

2 Публічність та аналітична робота

1129 кейсів порушень проти культурної спадщини українською та англійською мовами оприлюднено на офіційному сайті КІСД

Реєстр об'єктів, постраждалих від російської агресії

РЕЄСТРИ

Реєстр об'єктів, постраждалих від російської агресії

КІСД підготував інформацію про перелік об'єктів культурної спадщини, постраждалих від російської агресії. Всього зареєстровано 1129 об'єктів.

За сприяння The Center for Spatial Technologies

ПРОСТОРОВА МОДЕЛЬ

Фотограмметрична модель об'єкта "Стародавнє місто Херсонес Таврійський та його хора".

ПЕРЕГЛЯНУТИ

ПРОСТОРОВА МОДЕЛЬ

Модель стародавнього колумбарію на території Некрополя ("Стародавнє місто Херсонес Таврійський та його хора"). Колумбарій та екседра були демонтовані та зруйновані внаслідок розкопок 2020 - 2023 років.

ПЕРЕГЛЯНУТИ

ПАМ'ЯТКА АРХЕОЛОГІЇ «ПОСЕЛЕННЯ ПАНСЬКЕ-1» (МОДЕЛЬ)

ПЕРЕГЛЯНУТИ

ОБ'ЄКТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ «ГОРОДИЩЕ БЕЛЯУС» (МОДЕЛЬ)

ПЕРЕГЛЯНУТИ

ПАМ'ЯТКА АРХЕОЛОГІЇ «КУЛЬЧУКСЬКЕ ГОРОДИЩЕ» (МОДЕЛЬ)

ПЕРЕГЛЯНУТИ

ПАМ'ЯТКА АРХЕОЛОГІЇ «АРХЕОЛОГІЧНИЙ КОМПЛЕКС «УСТЬ-АЛЬМІНСЬКИЙ: ГОРОДИЩЕ І НЕКРОПОЛЬ» (МОДЕЛЬ)

ПЕРЕГЛЯНУТИ

ПОВНОМАСШТАБНА АГРЕСІЯ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Курган 11 Долини курганів на території Чулаківської селищної ради Чулаківської ОТГ, охоронний номер 520 (Херсонська обл.)

Долина курганів, с. Іванівка, курган 11. Висота 3,5м, діаметр 50м.

ДИВИТИСЯ

Інформація про проєкт

Переглянути детальніше на сторінці проєкту

ПЕРЕЙТИ

Пошук

ЗНАЙТИ

ПОВНОМАСШТАБНА АГРЕСІЯ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Курган 10 Долини курганів на території Чулаківської селищної ради Чулаківської ОТГ, охоронний номер 520 (Херсонська обл.)

Долина курганів, с. Іванівка, курган 10. Висота 2м, діаметр 32м.

Фільтри

ОЧИСТИТИ

ТИП ПОРУШЕННЯ

- ОБСТРІЛ
- ПОШКОДЖЕННЯ
- ЗНИЩЕННЯ
- ВИКОРИСТАННЯ У ВОЄННИХ ЦІЛЯХ
- НЕЗАКОННІ АРХЕОЛОГІЧНІ РОБОТИ

2 Аналітична робота

Проведено дослідження наслідків порушення норм міжнародного гуманітарного права у сфері охорони культурних цінностей на прикладі об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Херсонес Таврійський та його хора» (посилання), у межах якого було створено дві просторові цифрові моделі:

1

Фотограмметрична модель об'єкта «Стародавнє місто Херсонес Таврійський та його хора» ([перегляд за посиланням](#));

2

Модель стародавнього колумбарію на території Некрополя, де колумбарій та екседра були демонтовані та зруйновані внаслідок археологічних розкопок, проведених у 2020–2023 роках ([перегляд за посиланням](#)).

Ці моделі слугують інструментами для реконструкції втрачених елементів об'єкта, поетапної візуалізації проведених втручань, а також ілюстрації масштабів завданої шкоди.

3 Посилення експертності інституції на міжнародному рівні

Участь представників КІСД у міжнародних заходах:

**13–15 травня 2024,
Гаага, Нідерланди**
Конференція ЮНЕСКО
«Культурна спадщина та мир»

4–5 липня 2024 року
Міжнародна конференція «Захист культурної спадщини та протидія культурній руйнації в умовах збройного конфлікту»

**4–5 вересня 2024,
Краків, Польща**
Форум спадщини Центральної Європи
«Responsibility & Renewal»

**25–26 квітня 2024,
22–23 травня 2024, Париж**
Засідання Open-ended Working Group of States Parties to the World Heritage Convention (ЮНЕСКО)

21–31 липня 2024
засідання Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

**21–30 липня 2024,
Нью-Делі, Індія**
46-та сесія Комітету Всесвітньої спадщини. Україна вперше бере участь у засіданні Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у складі цього робочого органу

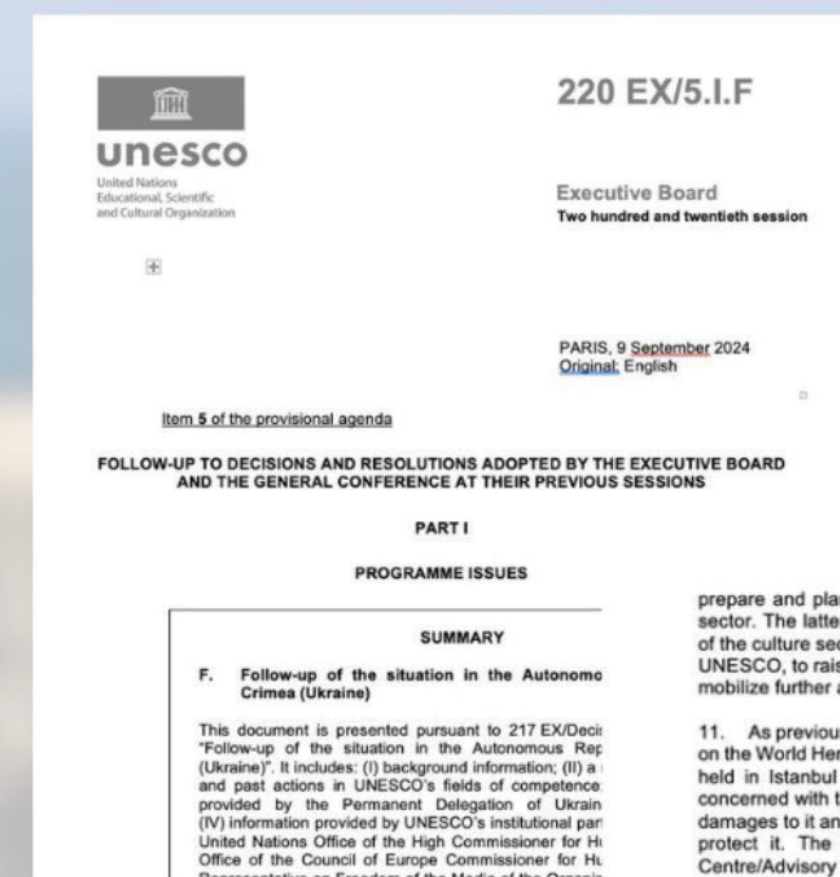
**11–12 грудня 2024,
Париж**
у складі офіційної державної делегації взяли участь у 19-му засіданні Міжурядового комітету ЮНЕСКО із захисту культурних цінностей. Делегація складалась із представників Постійного представництва України при ЮНЕСКО; Міністерства культури та стратегічних комунікацій України; КІСД; Офісу Генерального прокурора України; Української асоціації міжнародного права (УАМП)

26 лютого 2025 року
КІСД у співпраці з Постійним Представництвом України при ЮНЕСКО, Міністерством закордонних справ України та Міністерством культури та стратегічних комунікацій України організував онлайн презентацію результатів дослідження наслідків порушення норм МГП на прикладі об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Херсонес Таврійський та його хора» для представників країн-учасниць ЮНЕСКО

3 Посилення експертності інституції на міжнародному рівні

Матеріали КІСД увійшли до Доповіді Генерального директора ЮНЕСКО «Follow-up of the situation in the Autonomous Republic of Crimea (Ukraine)», включеної до порядку денного 220-ї сесії Виконавчої ради ЮНЕСКО (жовтень 2024 р.).

- У звіті згадано:**
- ситуацію в Криму у сферах компетенції ЮНЕСКО;
 - незаконні будівлі у Херсонесі;
 - переміщення артефактів до РФ;
 - участь експертів КІСД у роботі Кримської платформи.

prepare and plan for short-, medium-, and long-term interventions for the recovery of the culture sector. The latter document was presented at the International Conference "Towards the recovery of the culture sector of Ukraine", held on 6 and 7 June 2024 in Vilnius, Lithuania, in partnership with UNESCO, to raise awareness of the impact of the war on the culture sector, highlight the needs and mobilize further and coordinated support from the international community.

11. As previously reported, the World Heritage Committee examined a state of conservation report on the World Heritage property "Ancient City of Tauric Chersonese and its Chora", at its 40th session held in Istanbul in July 2016. The Committee, in its Decision 40 COM 7B.62, urged all parties concerned with the state of conservation of the property to refrain from any action that would cause damages to it and to fulfil their obligations under international law by taking all possible measures to protect it. The Decision further requested the State Party to invite a joint World Heritage Centre/Advisory Bodies Reactive Monitoring Mission to assess the property's state of conservation. The invitation from the State Party for such a mission had not been received at the time of preparation of this report.

12. To recall, under the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, "Ornek, a Crimean Tatar ornament and knowledge about it" was inscribed on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity at the sixteenth session of the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (13-18 December 2021, online).

13. As previously noted, following Ukraine's accession to the 1999 Second Protocol in 2020, UNESCO continues to conduct analysis of remote sensing monitoring data of cultural sites. In addition, as requested by UNESCO, the Crimean Institute for Strategic Studies regularly shares the results of its monitoring on the state of protection of cultural heritage conducted in accordance with these treaties. Its latest report is dated 15 March 2024.

14. Under Major Programme V, UNESCO has provided assistance to journalists through partnerships with organizations throughout Ukraine, including relating to Crimea. Since April 2023, a Project Officer for Communication and Information has been based with the UNESCO Desk in Kyiv and in 2024, two Ukrainian staff were hired to support the Sector's work in Ukraine. In May 2024, the results of a mapping of the situation of the safety of journalists across the territory of Ukraine, including Crimea, and undertaken by the Human Rights Platform with funding from UNESCO's International Programme for the Development of Communication, were published by the Human Rights Platform.

15. In addition, in the same field, the Secretariat has strengthened information-sharing and dialogue with relevant international organizations, such as the Organization for Security and Cooperation in Europe, the United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights and the United Nations High Commissioner for Refugees, as well as the United Nations Resident Coordinator in Ukraine. It has been involved in regular coordination meetings with international and local non-governmental organizations relating to issues of freedom of expression and the safety of journalists in all regions of Ukraine, including Crimea. For instance, a meeting took place on 3 June 2024, during which civil society organizations and experts provided information on Crimea relevant to UNESCO's mandate, including information regarding the state of freedom of expression, freedom of the press and safety of journalists.

3 **Посилення експертності інституції на міжнародному рівні**

Проведення міжнародних заходів:

4–5 липня 2024 року

Міжнародна конференція «Захист культурної спадщини та протидія культурній руйнації в умовах збройного конфлікту» (проведено під егідою ЮНЕСКО) зібрала:

158 офлайн учасників

493 онлайн-учасники

14 волонтерів

4–5 липня 2024 року

Міжнародна конференція «Захист культурної спадщини та протидія культурній руйнації в умовах збройного конфлікту»

Проведено 1 пленарну сесію і 5 секцій:

Пленарна сесія була присвячена загальній проблематиці захисту культурної спадщини України та протидії культурному стиранню. Під час сесії було представлено дані про масштаби руйнувань культурної спадщини, а також обговорено дії, які впроваджуються органами державної влади для подолання цієї проблеми. Окрім того, проведено 5 робочих секцій.

Секція 1 “Охорона культурних цінностей: досвід України та інших країн (у контексті імплементації Гаазької конвенції 1954 року та Другого протоколу 1999 р.)” була присвячена питанням охорони культурних цінностей у контексті імплементації Гаазької конвенції 1954 року і Другого протоколу 1999 року.

Секція 2 “ Культурне стирання та посягання на культурні цінності: релевантність інструментів міжнародного права прав людини та перехідного правосуддя” була присвячена проблемі культурного стирання та посягань на культурні цінності в контексті міжнародного права прав людини та перехідного правосуддя.

Секція 3 “Документування злочинів проти культурної спадщини: проблеми права, політики, методології” була присвячена питанням документування злочинів проти культурної спадщини.

Секція 4 “Забезпечення відповідальності за посягання на культурну спадщину: національний і міжнародний аспекти” була присвячена питанням забезпечення відповідальності за посягання на культурну спадщину на національному та міжнародному рівнях.

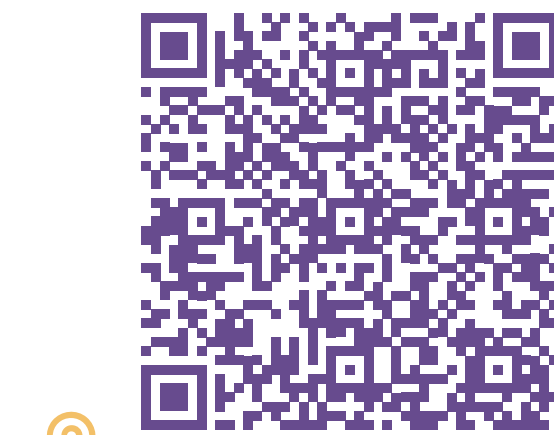
Секція 5 “Реституція культурної спадщини: виміри колоніалізму та збройного конфлікту” була присвячена проблемі реституції культурної спадщини в контексті колоніалізму та збройного конфлікту. Учасники секції обговорили питання повернення культурних цінностей, незаконно вивезених з України, а також проблеми, пов'язані з ідентифікацією та поверненням таких цінностей.

Напрацьовані пропозиції включено у **Заключні висновки**, доступні на сайті КІСД: <https://ciss.org.ua/ua/nashi-vydannia.html>.

Запис презентації: <https://www.youtube.com/watch?v=goiqju-9-ml>

26 лютого 2025 року КІСД у співпраці з Постійним Представництвом України при ЮНЕСКО, Міністерством закордонних справ України та Міністерством культури та стратегічних комунікацій України організував онлайн презентація результатів дослідження наслідків порушення норм міжнародного гуманітарного права у сфері охорони культурних цінностей на прикладі об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Херсонес Таврійський та його хора».

46 учасників
(представників країн-учасниць ЮНЕСКО,
список додається до звіту).

Інформація
про подію

Відео
презентації

4 **Експертно-аналітична підтримка центрального органів виконавчої влади та органів слідства і прокуратури**

Експерти КІСД протягом 2024 року здійснювали підтримку **МКІП та МЗС України**:

- розробили темплейт оцінки номінаційних дос'є, який був погоджений МКІП України;
- підготували оцінки 25 номінаційних дос'є від 25 країн-учасниць ЮНЕСКО (документ додається) англійською та українською мовами. Висновки включають не лише вузькі питання спадщини, а й історичні та геополітичні конотації конкретних номінацій. Таким чином, Україна змогла більш нюансно формувати свою позицію при голосуванні за те чи інше дос'є.
- фасилітували підготовці України до засідань в рамках Робочих груп, що працюють над питанням урізноманітнення представництва держав в Списку. Під час засідання Комітету, КІСД також допомагала українській делегації з формулюванням інтервенцій з важливих для України та світу питаннях збереження культурної спадщини.

4 **Експертно-аналітична підтримка органів слідства і прокуратури**

22–23 квітня 2025 року був проведений тренінг для представників Офісу Генерального прокурора України, регіональних прокуратур прифронтових областей, а також співробітників Служби безпеки України, які залучені до розслідування кримінальних проваджень, пов'язаних зі злочинами проти культурних цінностей та об'єктів культурної спадщини. Тренінг присвячений механізмам притягнення до відповідальності за злочини проти культурної спадщини під час збройного конфлікту.

У межах тренінгу:

- було розглянуто норми міжнародного гуманітарного права та прав людини і їх застосування в умовах війни
- проаналізовано типи порушень щодо культурних цінностей
- висвітлено механізми реагування, зокрема документування, кримінальне переслідування та репарації
- обговорено роль міжнародних судових інституцій
- приділено увагу практичним аспектам розслідування злочинів проти культурної спадщини, джерелам інформації та конкретним кейсам

Тренінг був спрямований на підвищення спроможності фахівців у сфері документування та правової кваліфікації злочинів проти культурної спадщини в умовах збройного конфлікту.

5 Виставкова діяльність

Виставка проєкту **Zincir/Ланцюг: ланки пам'яті**

- до **10 березня 2024 року** виставка діяла Львівській національній галереї мистецтв імені Б.Г. Возницького
- **14–27 березня 2024 року** виставка діяла у Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури
- Репліки керамічних виробів XVIII-XIX ст., створені в рамках проєкту "Zincir/Ланцюг: ланки пам'яті", було передано в фонди Національного музею декоративного мистецтва України

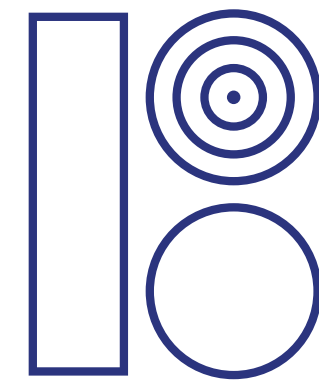
НАШІ ПАРТНЕРИ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансувалася Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та впроваджувалася Pact в Україні

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Міжнародний фонд Відродження

КОНТАКТИ

